

Genfortryllelse af museumsmon- trems nature morte

*Anmeldelse af udstillingen "En verden
1000 historier – på opdagelse i de etnografi-
ske samlinger", Moesgaard Museum fra 9.
juni 2007 til 31. december 2008.*

Bruce Chatwins roman *Utz* omhand-
ler den i Prag bosiddende lidenskabe-
lige samler af meissnerporcelæn
Kaspar Utz, der igennem det 20.
århundredes omskiftelser lader sin
stadigt voksende samling være holde-
punktet i sit liv. Samlingen overlever
både nazismen og kommunismen,
idet marxismen-leninismen, som
det fremføres, på trods af Trotskijs
spredte bemærkninger om emnet i
Det Tredje Internationale, aldrig helt har
fået klarlagt hvorvidt og i givet fald,
hvordan privatsamleren forbryder
sig mod proletariatet. Protagonisten
Kaspar Utz udgiver et skrift med
titlen *Den private samler*, i hvilket han
skriver følgende:

En genstand i en museumsmon-
tre under den samme u-naturlige livs-
form som et dyr i en zoologisk have.
[...] I et museum dør en sådan gen-
stand – af iltmangel og folks stirren
– mens den private ejendomsret giver
ejereren ret til, og behov for, at røre
ved tingene. På samme måde som et
lille barn rækker armene ud for at få
fingre i den ting det nævner; gengiver
den lidenskabelige samler; hvis øjne
er i harmoni med hånden, genstan-
den dens skabers livgivende berøring.
Museumsinspektøren er samlerens

fyende. Ideelt set bude museer plynd-
res hvert halvtredsindstyvende år, og
deres samlinger sendes i cirkulation
igen (Chatwin 1992 [1988]).

Det ville have været interessant, om
man kunne have inviteret Kasper Utz
med på udstillingen *En verden 1000
historier – på opdagelse i de etnografiske
samlinger* der prydede Moesgaard Mu-
seum fra 9. juni 2007 til 31. december
2008. Der synes det umulige – at ud-
stille tingene uden at tingsmagien går
tabt – nemlig at lykkes. Hidtil har
de etnografiske samlinger på Moes-
gaard Museum kun været udstillet i
udvalg i forbindelse med særudstil-
linger omhandlende eksempelvis en
særlig egn af verden. Men her blev de
40.000 genstande for første gang ud-
stillet i deres kalejdoskopiske mang-
foldighed. Det etnografiske museums
traditionelle ordningssystemer var på
denne udstilling brudt om. Den besø-
gende kunne bevæge sig gennem fire
rum, med fire forskellige ordningssy-
stemer, hvoraf i særlig grad det første
og tredje rum var af en sådan karak-
ter, at den besøgende i bevidstheden
kunne tage dem med hjem og gent-
gange gange kalde dem frem i sin in-
dre hjemmebiograf og finde fornyet
glæde og undren derved.

I det første rum – kaldet magasi-
net men i virkeligheden snarere mat-
chende betegnelsen raritetskabine-
tet – var tingene udstillet tæt pakket
i montrere fra gulv til loft. Tingene
var ikke ordnet efter ophav eller tid,
som man sædvanligvis ser det, men

efter hvilken slags ting det drejede sig om. Søren Ludvig Tuxens (1908-1983) indsamling af sko var udstillet umiddelbart indenfor indgangen. Tuxen, der i en årrække var direktør for Zoologisk Museum i København, indsamlede som fagmand insekter fra mange forskellige steder i verden, men opbyggede parallelt hertil sin egen private samling af diverse fortrinsvist brugte sko. På rejsen gennem rummet stødte man ydermere eksempelvis på en montre fuld af beholdere og en montre fuld af statuetter. De tusindvis af etnografika fra alle kontinenter var udstillet tæt pakket og efter utraditionelle ordningssystemer, hvorved de syntes at bevare noget af den fascinationskraft, der uden tvivl har motiveret og kendetegnet deres status i indsamlingsfasen. Et ellers udbredt betydningsforfald i museale udstillinger, hvor den pilespids, der var den rene skat, da den blev gravet frem fra mudderet af forsigtige hænder og omhyggeligt børstet ren med en pensel, drukner og affortrylles i museets udstillingsmontrer ved siden af de mange andre pilespidser, og den beholder, der indgik i en uartikuleret sanselig handlingskontekst, da den var i brug på Ny Guinea, gennemgår en kastrerende æstetisering, når den bliver ingrediens i museumsmontrens nature morte. En af grundene til, at udstillingen *En verden 1000 historier* formåede at fremstå som et skatkammer for forestillingsevnen var muligvis, at ikke blot objekterne men også indsamlerne (såsom ekspe-

ditionsdeltagere, eventyrere, private indsamlere, antropologer på feltarbejde og missionærer), indsamlingspraksisformerne og selve fænomenet samling såvel implicit som eksplicit blev tematiseret på udstillingen. Museets rum blev på den måde metarefleksivt og inviterede til overvejelser over, hvorledes den museale og indsamlede praksis gennem tiderne har repræsenteret og konstrueret mere eller mindre autoritative fortolkninger af steders og objekters betydninger. Det andet rum *Izozog - et sted i verden* forsøgte med Guaraniiindianere i Bolivia som eksempel at tematisere forholdet mellem det globale og det lokale. På trods af at man her, ligesom i det fjerde rum *Skatkammeret* rummende samlingens greatest hits, havde anvendt interaktive teknologiske løsninger som touchscreens med brugerinvolverende afstemninger, digitaliserede videooptagelser og storskærme, så formåede det kun i begrænset omfang at fastholde publikums interesse og fremstod samlet set med en belærende ethos.

Det tredje rum, *Det røde rum*, var et rektangulært rum, hvor der på den ene langside med indfølelse æstetisk sans og god håndværksmæssig kunnen og præcision var fastsat over 130 genstande, der havde kvalificeret sig til ophold på væggen ved at have minimum 50 procent rød overflade. Blandt objekter som en rød snusbeholder fra Afghanistan, et husalter med elektrisk lys fra Mexico, et smukt broderet rødt slør til gifte iran-

ske kvinder og røde plastikcurlers fra Ghana, var placeret en billedskærm, der fremviste en filmsekvens forestillende en mand der sminkes rødt i ansigtet. Filmsekvensen understøttede og formidlede, at blodets farve rød konnoterer ritualer, magi, fødsel og død og andre liminale tilstande.

Rød er blod, tæthed, intimitet, kvindeskød og giftige pile. Rød er ikke bare rød. Rød er rød er rød. Og ting er ikke bare ting. Ting vidner og materialiserer kognitive positioner, samhandel, relationer, værdier og emotioner. Menneskets selv- og omverdensforståelse formes blandt andet gennem omgangen med hverdagens ting i hverdagens rum. Mennesker kan håndtere ting, men omvendt kan tingene også påvirke, hvordan individerne agerer, relaterer og føler. Objekterne og lokalerne er aktive medspillere, vi kan interagere emotionelt og intellektuelt med, hvorved de kommer til at indgå i forskellige subjektiverings- og socialiseringsprocesser. Tingene og lokalerne bidrager altså afgørende, når mennesket udvikler forskellige kompetencer, identiteter og konceptuelle, sociale og praktiske færdigheder, deres udformninger kan opfordre til bestemte former for handlinger, og deres tilstedeværelse i vores daglige liv har stor indflydelse på vores kropslige erfaring af og omgang med omverden. Der er næppe tvivl om, at skaberne af denne udstilling har haft denne sans for materialitetens, tingens og handlingskontekstens mangfoldige betydning

med sig, da de designede og udfyldte lokalerne. Så måske selv Kasper Utz ville have medgivet, at her døde de udstillede ting faktisk hverken af iltmangel, nedstirren eller mangel på berøring men fandt derimod deres egen poetiske livsform i monternes egen form for magi.

Louise Fabian

Neurovidenskab. En udfordring for filosofisk tænkning

Steen Nepper Larsen, GNOSIS, 186 sider, Tilgængelig som E-bog på www.gnosis.au.dk.

Udviklingen indenfor hjerneforskning sker tilsyneladende i rasende fart, hjulpet på vej af finansiel støtte, som humanister blot kan sukke misundeligt over. Uafsladeligt hører man om, hvordan en ny følelse eller tankevirk-somhed er lokaliseret til et bestemt område i hjernen, og for den uindviede forekommer det, at forskerne er snublende nær ved at afdække sandheder om mennesket, der reducerer os til skanningsresultater og grafer i et skema. Naturvidenskabsfolkene ler hånligt over de gammeldags filosoffer, der står og mumler forstyrret i skægget, mens de overhales indenom af reagensglas og hjerneskanninger. Og forsøger man at forsvare filosofien og anfægte naturvidenskabens krav på at kunne forklare alt, fremstår man som mørkemænd, og får evolutionsteorien smidt tilbage i hovedet: